

ПРОБУЖДАНЕТО – ГЛАСЪТ НА МАКЕДОНСКИТЕ БЪЛГАРИ

Написано от admin
Петък, 25 Март 2011 10:22

Търсенето на истината минава през болка и предизвикателства

Интервю на Владимир Панков, председател на асоциация РАДКО – организация на македонските българи, назована по псевдонима с който е известен легендата на македонските българи Иван Михайлов- Ванчо.

Владимир Панков е вече една легенда, легенда за всеки, който следи пробуждането на българското национално съзнание в Р Македония. Последното събитие, което изведе на гребена на общественото любопитство този мъченик и герой на българщината, беше обявената на 21 ноември 1997 г. от него в Охрид гладна стачка. Това беше жест на отчаяние от негова страна, за да накара властниците в Скопие да върнат незаконно отнетия му български паспорт. И той победи.

Паспортът му беше върнат, а той избра пътя към България.

Интервюто е дадено за сп. "Македонски преглед", кн. 1, 1998 г., в което се разкрива смисъла на един живот, съпоставен с живота на много български възрожденци, ни зарежда с оптимизма, че въпреки трагичните превратности българският дух е непобедим.

- Как конкретно се развиха събитията около вас и вашата обществена дейност?

- След завръщането ми от Швейцария най-напред подадох молба за членство във ВМРО-ДПМНЕ, тъй като смятах, че там ми е мястото. Междувременно се заех с някои обществени дейности. На 2 август 1992 г. навсякъде в Охрид бяха окачени комунистически знамена. Аз дълбоко в себе си бях убеден, че не може да се чества по този начин Илинденското въстание. Реших да протестирам - запалих едно знаме и обявих постъпката си пред полицията. За това бях осъден на 10 дни затвор. След това направихме митинг в Охрид, на който издигнахме искането да се променят знамето и гербът на Македония. През същата година започнах открито да говоря, че македонците са българи. Аз и моите колеги решихме да създадем организация на македонските българи. На 7 юни 1993 г. подадохме всички документи за регистриране на ВМРО. Целите и задачите на организацията се свеждаха до следното:

1) Справедливо разрешаване на Македонския въпрос, което нашата организация виждаше в два основни аспекта:

- български етнически въпрос и
- териториалния въпрос;

2) Духовно единство на българския етнос, което означава един език, обединяващ западните и източните български говори;

3) Ново духовно възраждане на българщината.

- Как се посрещна всичко това от властите и обществеността в Р Македония?

- Тогава всичко се регистрираше в полицията, а не в съда. Не получихме отговор в законния срок и сметнахме, че организацията е регистрирана. Според отговора от полицията обаче, който получихме на 9 юли 1993 г. организацията не е регистрирана. На 12 юли отново внесохме молба до Правителствената комисия на Р Македония. Нашето искане беше отклонено повторно. На 20 август подадохме жалба до Върховния съд. На 31 март 1994 г. ни бе съобщено че регистрацията се отказва. През целия този период моето име беше хулено в медиите, нашата организация беше наричана фашистка, пробългарска и т.н. Твърде много се акцентираше върху нашите личности с цел да ни представят като някакви неуравновесени хора, които не знаят какво правят. По същото време бяха малтретирани моите приятели Жарко Аврамовски, Гьорче Настевски, Ставре Темеловски, Иван Пипилев, Никола Каракулев и др. Отправяха ни смъртни закани, телефон ите ни бяха прекъснати, а на граничните пунктове се правеше щателно претърсване, за да се намерят някакви компрометиращи материали. Бившата ми съпруга и дъщеря ми Наташа бяха заставени да дават сведения против мен. Докато продължаваше този морален и психически тормоз, аз бях викан три пъти в Държавна сигурност в Струга. Третия път даже бяха бит. От мен се искаше да се откажа от трите наши основни искания, които вече бяха посочени по-горе. Заставиха ме да подпиша и една декларация в този смисъл. Подписах, защото имаше опасност да бъда подведен под отговорност, че нарушавам правата на някои граждани в Р Македония, които се чувствали македонци, макар че ние никога не сме били против хора, които са се определяли като "македонци". Нито аз, нито някой от нас е налагал някому самоопределение. Ние поставяхме въпроса така в една демократична Р Македония - всеки да има правото на свободно самоопределение. Навсякъде аз говорех за нашето българоко етническо потекло.

- Как се развиха събитията след това?

- Ние, членовете на ЦК - Владимир Панков (тогава Паунковски), Ристе Манев и Валентина Манева - уважихме решението на Върховния съд и разпуснахме организацията. За да проверим пулса на общественото мнение и отношението на официалните власти, решихме да организираме за Илинден народна среща и поклонение на гроба на войводата Тома Давидов. За тази цел напечатахме плакати и съобщихме на полицията в Охрид на 18 юли 1995 г. Изпратихме покани до наши сродни организации в диаспората като Македонската патриотична организация в САЩ и Канада, ВМРО в България, посолствата на САЩ, Русия, Вългария и Германия, до Европейската организация за човешки права в Р Македония и до президента Киро Глигоров. Вместо отговор на 25 юли 1995 г. дойдоха двама офицери от полицията. Без да ми връчат някакъв писмен документ, конфискуваха плакатите и устно ми заявиха, че срещата се отменя. На моето искане да ми бъде даден писмен документ ми беше отговорено, че ще бъда извикан допълнително и тогава ще го получа. Два дни по късно ме извикаха в полицията в Охрид, където престоях от 10 до 17 часа. Бях принуден да подпиша предупреждение, че срещата се забранява. Копие от този документ не ми беше дадено. Тогава ние, членовете на ЦК на нерегистрираната организация решихме да отбележим планираното

събитие в един мотел близо до Охрид, за да не се изложат на някаква опасност нашите приятели, които щяха да дойдат. На същия ден, 2 август, дойдоха същите полицаи, които ме отведоха в полицията. Бях задържан до 21 часа. Беше ми заявено, че това е само информативен разговор. Народният представител Евгении Еков също не бе допуснат до поднесе цветя на грона на Т. Давидов, въпреки че притежаваше дипломатически паспорт.

- Защо не ви беше разрешено да присъствате на конгреса в Залцбург?

- На 1 юни 1995 г. получих покана от Института по славистика в Залцбург за участие в XIV славистични четения. Темата на конгреса беше "Македонският въпрос и югоизточната европейска малцинствена политика". Бях подготвил доклад на тема "Новата ортография в Македония - българо-македонски език". Междувременно, докато чакахме регистрацията на нашата организация, аз и моите колеги създадохме експериментален език, който нарекохме българо-македонски. Той трябваше да реформира т. нар. македонски език. Азбуката на този език се състоеше от 26 букви, с които се отбелязват 32 звука. Той включваше западните български говори, а за негова основа послужи охридският диалект. Започнахме да го употребяваме в различни документи. Написахме и няколко студии по темата, които изпратихме на Македонската академия на науките и изкуствата, Българската академия на науките и Македонския научен институт - София.

За да получа австрийска виза трябваше да отида до Тирана - Албания.

Самолетът за Виена от Скопие излиташе в 7:30 часа сутринта. При преминаването ми през полицейския контрол до мен се приближи офицер от полицията и ми каза да тръгна с него.

Бях отведен в полицейската служба на летището, където бях предаден на трима цивилни полицаи. Отведоха ме в лека кола и ми вързаха очите. Колата потегли в неизвестна за мен посока. По моя преценка пътувахме 2-3 часа, като през цялото време те мълчаха. Бях отведен в една отдалечена вила. Там бях държан 6 дни, като през цялото време бях с превръзка на очите. Шестимата полицаи които се сменяха, ми се представиха като служители на Държавна сигурност. Знам само две имена Душко Климовски и Джоко Трайчевски, а главния от шестимата наричаха Миле. През тия дни бяха малтретиран - не ми позволяваха да спя, нареждаха ми да стоя прав, за да не заспивам.

Заявиха ми, че ще бъда ликвидиран. "Които е стъпил в тази вила, жив не е излязъл". Все още не мога да си обясня какво точно искаха - дали да проверят издръжливостта на физически и психически тормоз, или да се унижа да моля за живота си. Едно обаче разбрах - искаха да ме унижат като човек, като българин. Бях заставен да пиша автобиографията си с подробности. В интерес на истината написах всичко, което се отнася до моя личен живот защото не се страхувам от нищо, нямам криминални дела. Моята автобиография е чиста. Що се отнася до политическите ми възгледи, това е съвсем друго нещо. Последния ден бях принуден да подпиша и две декларации. В първата се изискваше да зачитам конституцията на Р Македония и да не работя срещу нейната независимост. Втората декларация се отнасяше за нашата организация, която така и не регистрирахме. На 29 октомври с.г. нях отведен на автобусната станция в Скопие и пуснат на свобода като ми бяха отнети македонският паспорт и самолетният билет на стойност 700 германски марки и други 1500 марки, цялата документация за моя престой в Австрия, разговорник на немски

език и др. Пти завръщането в Охрид установих, че от апартамента, в който живеех и който е собственост на майка ми, липсват телевизор, магнетофон, факс, книги, 30 видеокасети, касетофон, пишеща машина и др. На стените беше изписано: "Вън българите от Македония", "Тук българите ги чака смърт." Ключовете от апартамента бяха в Държавна сигурност и кражбата е извършена или от същите лица, или от техни сътрудници.

- Кога взехте решението за отказване от гражданство на Р Македония?

- От всичко това, което се случи с мен, разбрах, че не може да има никакво помирение и разбирателство между мен и властите. В знак на протест реших да се откажа от македонско гражданство. С писмо от 20.11.1995 г. уведомих министъра на външните работи г-н Фръчковски за това си решение. В първата част на писмото се позовах на Всеобщата декларация за правата на човека, Международния пакт за граждански и политически права на Обединените нации и основните свободи, гарантирани от Конституцията на Р Македония. Във втората част на писмото посочих конкретните случаи, в които бяха нарушени моите човешки права като гражданин на Р Македония.

На 30 юли 1996 г. с указ No 262 президентът на Република България г-н Желю Желев ми даде българско гражданство През октомври получих и български международен паспорт. На 1 ноември с. г. реших да дойда в София. На летището не ми позволиха да напусна Р Македония. Искаха ми изходна виза. Самолетът беше задържан 2 часа. Направен ми беше щателен обиск, а на пътниците беше обяснено, че в самолета има заложена бомба. Някои от тях пропуснаха полетите за Америка и Канада. Веднага след това отидох в полицията в Охрид и пратих 17 долара за изходна виза, макар че визов режим между Р Македония и Република България не съществува. След 6 дни получих отговор че паспортът ми е задържан със съмнения за фалшификация.

Същевременно беше започнат съдебен процес от страна на прокуратурата, че не съм уредил изплащането, на издръжката на дъщеря ми. Това беше мотивът да се задържи българският паспорт. Накрая съдията ми заяви че не могат да ми върнат българския паспорт, въпреки че бях готов да заплатя още 750 марки. Всички тези обстоятелства ме принудиха да направя молба до г-жа Надежда Михайлова, министър на външните работи на Република България. Нямам представа какво е предприело МВНР на България, но българският паспорт така и не ми бе върнат. Аз вярвах, че нещо ще бъде направено, защото в Р Македония няма практика да се отнема паспорт при такива съдебни казуси.

- Как стигнахте до решението за гладната стачка?

- Нямах друг избор освен да прибегна до това крайно средство. Надявах се, че ще се вдигне голям шум. На 9 ноември 1997 г. се обърнах с молба до президента Киро Глигоров да се ангажира с връщането на българския ми паспорт. Копие от молбата изпратих до посолствата на Република България, САЩ, Русия, Германия, ВМРО в София и други организации. В нея посочих, че властите в Р Македония нямат право да отнемат паспорти на чужди граждани и да ги задържат повече от една година. Заявих също, че ако не ми бъде върнат паспортът от 24 ноември, започвам гладна стачка. Не го получих до посочената дата и започнах гладната стачка.

- Как според Вас ще се развият събитията след вашия слумай и въобще как ще се развият взаимоотношенията между двете страни, след като срещу граждани, които изявяват българско национално съзнание, се предприемат такива сурови мерки?

- Трудно ми е да кажа как точно ще се развият събитията. Аз говорех и писах за неща, изхождайки от общата ни история, и в същото време отправях поглед към бъдещето. Тези идеи не само че не бяха приети от управляващите, но в тях те съзряха голяма опасност, защото можеха да загубят властта си. Те искат да легализират всичко, което са извършили през последните 50 години. Тяхната позиция в исторически план обаче е изгубена. Не може да се легализира едно злосторничество срещу човечеството, срещу хората в Р Македония в името на югославската федерация, която вече не съществува Там вече не може да се говори за някаква македонска идентификация. Мога определено да заявя, че нищо от Титовия режим не е променено. В съзнанието на хората и особено на младите поколения е втълпявано години наред разбирането за някакви "македонци", които се различават от българите. Извършено е промиване на мозъците, направена е диференциация с цел да се доказва, че македонците са съществували повече от 2400 години като етнос. Всичко това е една голяма лъжа, и то в края на ХХ век. Не съществува македонска култура, отделна от българската, нито история.

Аз вярвам, че демократичните процеси ще извършат своето. В Р Македония най-сетне трябва да се даде правото на свободно самоопределение. Но за това на хората им са нужни определени знания, съвременна информация. Ако човек не познава нещо, не може да има и емоция. Младите хора са възпитавани в югославски дух. Много родители знаят своето потекло - едни го казват, други - не. Въпросът е да няма репресии. Специално искам да подчертая, че съгласно закона за македонската национална чест са убити 25 000 души, а други над 100

000 души са съдени, затваряни и малтретирани. Така беше извършен геноцид. Народът има параноичен страх от властите.

- Според Вас има ли търсене на истината от интелигенцията, от студентите и други слоеве от населението?

- В човешката природа е заложено любопитството. В крайна сметка всеки иска да знае и разбере смисъла на човешкото съществуване. Затова той се връща към миналото, към историята, към културата, т. е. търси корените на своя род, търси истината. Интелектуалците и младите студенти разбират, че комунистическата система беше една тоталитарна система, в която всичко се налагаше от управляващите. Ясно е също така, че всички в Македония знаят, че нещо не е както трябва. Фактът, че Гърция не признава името на държавата Македония, предизвиква голяма тревога. Проблемът обаче се състои в това, че никога не е съществувал македонски етнос, а Македония е територия, на която искат да живеят различни етнически групи, сред които най-многобройните са българите. Тези проблеми, вярвам, ще се изчистят с течение на времето. Търсенето на истината минава през болка и предизвикателство.

Аз вече казах, че българите, където и да са, трябва да говорят един език. Това е духовна същност. Българският език се разделя на източни и западни говори. По тия причини българският говорим език е едно, а книжовният език - друго. Ние от Македония и конкретно аз не сме живели в България, та да научим книжовния език. В Р Македония всички говорят на диалект, но то е обяснимо и разбираемо.

- Какво мислите да правите в бъдеще и по-специално, ако може да кажете нещо повече за езиковите проблеми, с които се занимавахте?

- Конкретни планове нямам. Смятам, че моето присъствие в Македония е необходимо, но имам ред въпроси, на които властите в Македония трябва да дадат отговор, а именно да гарантират моите човешки права, да получа извинение за моралния, физическия и психическия тормоз през тези години и да бъде адекватно обезщетен за ограбеното от дома ми имущество. Ако това не стане, ще търся и някои други възможности, но няма да се връщам засега в Р Македония.

Моята идея беше да се направи един език, които да обединява западните и източните говори. Това беше желанието и на нашите възрожденци. Сега съществува книжовен български език, а в Р Македония - т. нар. македонски книжовен език. Проблемът не е в българския книжовен език, а в т. нар. македонски. Експерименталният език всъщност предотавляваше преходен етап към създаване на нов книжовен български език. В него ние премахнахме 7 сръбски букви и оставихме 24 букви, като добавихме Ъ и Й - общо 26 букви. Трябва да се премахнат не само сръбските букви, а и да се направят лексикални промени, да се отстранят сръбските думи и да се заменят с наши. Нужен е и един период на адаптация. Колко ще трае това, е трудно да се определи. Според мен няма нищо опасно. Всички езици са жива материя развиват се и се усъвършенстват. Освен това предлагаме да се направи една българо-македонска история, в която да се каже истината. В гимназиите и факултетите като начало трябва да се изучава българска история.

- Какво мислите за двустранните договори, които още не са подписани между двете страни?

- Аз мисли, че трябва да се подпишат, но не на всяка цена. Не бива да се дава легитимност на властите в Скопие за това, което извършиха през последните 50 години. Няма съмнение, че хората биха останали с убеждението, че България им прощава за злосторствата, които са направили. Документите следва да се подпишат на английски език, а не на някакъв си македонски език. Ако има "македонски език", бъдете сигурни, че ще последват нови претенции за малцинство в България, за културна автономия и т. н.

Публикация на "Идея за България" от сп. "Македонски преглед", кн. 1, 1998 г.

На горната снимка: Владимир Панков

На долната снимка: Владимир Панков пред паметника на войводата Христо Узунов.